

DESAŤ BOŽÍCH PRIKÁZANÍ

(pohľad na prikázania a spytovanie svedomia)

Na hore Sinaj odovzdal Boh Mojžišovi 10 Božích prikázaní, ktoré treba dodržiavať. Hovoria nám, ako máme žiť. Prestúpením prikázania človek pácha hriech. Desat' Božích prikázaní nazývame aj Dekalóg (10 slov).

Dekalóg vyriekol Boh pri svojom zjavení sa Mojžišovi. Boh nimi vyjadril svoju vôľu, teda to, ako sa má človek správať. Ježiš prikázania potvrdzuje. Prikázania vyjadrujú povinnosti k Bohu, k sebe a druhým a sú nemeniteľné.

1. prikázanie

Ja som Pán Boh tvoj, nebudeš mať iných bohov okrem mňa, aby si sa im klaňal.

Miluj svojho blížneho ako seba samého.

Treba dôverovať úplne Bohu. Je to prikázanie viery, nádeje a lásky k Bohu. Proti tomuto prikázaniu sa previňuje aj ten, čo popiera nejakú pravdu, ktorej máme veriť. Človek má vzdávať Bohu patričnú úctu. Nebudeš sa klaňať iným bohom obsahuje v sebe aj to, ak človek uprednostňuje napríklad bohatstvo a iné veci pred Bohom. Prikázanie zahŕňa aj veštenie, mágiu, povery. Treba odmietnuť všetky formy veštenia. Človek si v nich podmaňuje skryté mocnosti, ktoré predstavujú nebezpečenstvo. Milovať svojho blížneho znamená okrem lásky aj to, aby človek chcel pre druhého dobro, priali mu dobro.

Spytovanie svedomia

Teoreticky je mojím Bohom Otec, Syn a Duch Svätý. Prakticky je ním to, **čomu dávam prvé miesto** vo svojich myšlienkach, citoch, kvôli čomu konám svoje skutky, čo mám najradšej.

Čo je u mňa to prvé? Ja sám, niekto z ľudí alebo nejaká vec? Peniaze, moje brucho, moja česť?

Nebudeš mať iných Bohov okrem mňa – **koľko** Bohov uctievam, koľkým slúžim?

Ktorému najviac, ktorý je na hlavnom oltári u mňa? Na ktorého najviac cez deň myslím?

Ako vyzerajú **moje modlitby**?

Myslel som na Pána Boha rád a často?

Modlil som sa ráno i večer, pred jedlom a po jedle?

Bol som pri modlitbe sústredený alebo dobrovoľne roztržitý?

Nevyrušoval som pri nej iných?

Nevynechával som modlitbu? (ráno, večer...)

Modlieval som sa za rodičov, súrodencov, za iných?

Študujem náboženskú literatúru? Usilujem sa poznávať Boha? Nehanbím sa za svoje presvedčenie?

Neupadol som do stavu zúfalstva, nedôvery v Božiu lásku a milosrdenstvo?

Opovážlivo som sa spoliehal na Božie milosrdenstvo a hrešil som s vedomím, že však mi Boh odpustí?

Nepripisoval som stvoreným veciam nadprirodzené účinky: povera, veštenie, horoskopy, čarovanie, rôzne fетиše (podkova, zub z medved'a a pod.)?

Nezúčastňoval som sa špiritistických sedení – seansí?

Nespáchal som **hriech svätokrádeže** tým, že som v stave ťažkého hriechu pristupoval k sviatostiam (sv. prijímaniu, birmovke,...), alebo vlámaním sa do svätostánku, potupením konsekrovaných hostií, zbitím Bohu zasvätej osoby, odcudzením nejakej veci v kostole alebo na cintoríne?

Nedopustil som sa **svätokupectva** tým, že som za peniaze predával posvätnú vec?

2. prikázanie

Nevezmeš Božie meno nadarmo

Božie meno treba mať v úcte, rovnako meno Ježiša, Márie a svätých. Nemáme ich vyslovovať zbytočne, len vtedy, ak tým človek Boha velebí a oslavuje. Nemôže byť použité ako zahrešenie, rúhanie, urážať Boha. Toto prikázanie obsahuje aj prísahu. Veriaci nemá prisahať a volať si Boha za svedka. Patrí sem aj nedodržanie sľubu, ktorý dáme.

Spytovanie svedomia

Nevyslovujem meno Boha v hneve, neúctivo, s preklínaním, v spojení s oplzlými výrazmi?

Nepriahám krivo?, t.j. prisahám a klamem zároveň?

Nepreklínam, alebo s oplzlými výrazmi nevyslovujem meno Panny Márie a svätých?

Nerobil som si vtipy zo svätých alebo z náboženských úkonov, obrazov, sôch, krížov, zo Sv. Písma?

Hovoril som o Pánu Bohu vždy úctivo?

Vyslovoval som Božie meno alebo mená svätých zbytočne, len tak, v prekvapení alebo aj v zlosti?

Robil som si žarty z posvätných vecí, úkonov alebo osôb zasvätených Bohu?

3. prikázanie

Spomeň si, aby si deň sviatočný svätil

Toto prikázanie nám prikazuje sláviť nedeľu a prikázané sviatky účasťou na svätej liturgii a zároveň to má byť deň oddychu, kedy človek nemôže vykonávať ťažkú prácu. Nedeľa je dňom, ktorý môžeme venovať sebe, rodine, odpočinku, kultúre, spoločenskému životu. Prečo práve nedeľa? V nedeľu vstal Ježiš zmŕtvych. Boh keď stvoril svet, siedmy deň odpočíval.

Spytovanie svedomia

Sviatočný deň mám **zasvätiť** Pánovi - odpútať sa od všetkého, čo ma odt'ahuje od Boha a **odpočinúť** si. Preto sú **zakázané** namáhavé, hlučné práce a tiež tie, ktorými **pohoršujem** iných ľudí

Ťažko zhreším, ak sa bez vážneho dôvodu **nezúčastním** v ten deň sv. liturgie, alebo prídem neskoro, alebo vynechám niektorú hlavnú časť (obetovanie, premenenie, prijímanie).

Tiež sa vážne prehrešujem, ak počas sv. liturgie **spím**, alebo **stojím pred chrámom** a **nesledujem** priebeh sv. liturgie.

Všedné hriechy spácham, ak prídem neskôr, ak som počas sv. liturgie roztržitý, myslím na iné veci, ale pritom sledujem sv. liturgiu.

Bol som každú nedeľu a v prikázaný sviatok na celej svätej liturgii? Prichádzal som na čas a neodchádzal som predčasne? Prečo?

Dobre som sa zapájal do slávenia svätej liturgie?

Niekedy som sa nezúčastnil bohoslužby? Prečo?

Počúval som pozorne Božie slovo a jeho výklad (kázeň)?

Vyrušoval som pri svätej liturgii?

Prežil som nedeľné popoludnie ako Božie dieťa?

Našiel som si viac času pre svoju dušu (duchovné čítanie, štúdium, modlitba, a podobne)?

4. prikázanie

Cti otca svojho i matku svoju

Boh chce, aby si človek vážil a ctil svojich rodičov, ktorým vdáčí za život. Prikázanie prikazuje úctu k rodičom, starým rodičom, učiteľom, zamestnávateľom, podriadeným, predstaviteľom štátu atď.. Tiež prikazuje lásku k rodičom a poslušnosť, vdáčnosť, nepohrdať svojimi rodičmi a pomáhať im. Rodičia majú svoje deti s láskou vychovávať, postarať sa o ich potreby, vytvárať harmonickú rodinu. Sú zodpovední za kresťanskú výchovu svojich detí.

Spytovanie svedomia

Poslúchal som rodičov? Pomáhal som im? Mám ich v úcte? Nezarmucoval som ich?

Modlil som sa za nich? Nebol som vzdorovitý, trucovitý?

Odvrával som rodičom? Zatajil som rodičom dôležitú vec? Viem odprosiť rodičov?

Bol som znášateľný a spravodlivý voči súrodencom?

Vedel som sa podeliť so súrodencami? Neprezýval som súrodencom?

Ako sa správam voči svojim starým rodičom?

Som úctivý voči učiteľom, katechétom, vychovávateľom, tetám upratovačkám, kuchárkam?

Nevysmieval som sa z dospelých alebo aj z detí, u ktorých som si všimol nejaký hendikep - postihnutie duševné alebo telesné?

5. prikázanie

Nezabiješ

Piate prikázanie predstavuje každé ubližovanie sebe a iným na tele alebo na duši. Voči sebe človek porušuje prikázanie aj vtedy, ak zanedbáva svoje zdravie a nestará sa oň...

Každý hnev, nadávanie iným, fyzické ubližovanie iným, nenávisť a samozrejme vražda patrí do tohto prikázania. Všetky únosy, terorizmus, týranie.

Hriechom proti piatemu prikázaniu je aj každé konanie, ktoré vyvolá v druhých spáchanie hriechu. Je to pokúšanie.

Spytovanie svedomia

Je zakázané priame **zabitie** nevinného, či už narodeného alebo nenarodeného človeka.

Sme **povinní chrániť** nielen život, ale aj zdravie človeka (svoje i cudzie). A to zdravie telesné i duševné.

Neškodil som si na zdraví? Nebol som maškrtný? Zachovával som dobrovoľný pôst? Cvičil som sa v ovládaní seba? Nebol som sebecký, zlostný, závistlivý? Nebol som pyšný? Nenadával som iným? Nebil som iných? Nehneval som sa na niekoho? Odpustil som blížnemu? Nenavádzal som niekoho na zlé? Nepodložil som niekomu nohu, aby spadol? Neprial som niekomu, aby sa mu niečo nepodarilo? Nepovyšoval som sa nad iných? Nevystatoval som sa, nechválil som sa príliš? Nenahneval som niekoho? Zlostil som sa na seba? Nešikanoval som slabších kamarátov? Nešiel som von nedostatočne oblečený? O ktorej hodine chodím spať? Neukracujem si spánok a potom som celý deň unavený a nevládzem si plniť svoje povinnosti? Nepozeral som dlho do noci televíziu? Bol som lenivý pri vstávaní? Urazil som niekoho? Bol som príliš urážlivý, každá maličkosť sa ma prehnane dotkla? Nedával som zlý príklad? Netrápil som zvieratá? Dbal som na cestné a bezpečnostné predpisy? Mám úctu k jedlu? Nezahodil som desiatu do koša? Zdvíham padnutý chlieb alebo rožok zo zeme?

6. prikázanie

Nezosmilniš

Láska je darom pre človeka. Sexualita je tiež vzácny dar, ktorý človek dostal. Je nositeľom života a preto ju treba mať v úcte. Všetky formy, ktoré zneuctujú sexualitu človeka sú smilstvom. Slobodný človek je povolán k čistote, má sa učiť sebaovládaniu.

Naplnenie sexuálneho života prichádza v manželstve, kde môže priniesť jednotu tela i duše medzi manželmi. Previnením je nezriadená pohlavná rozkoš, ktorá sa míňa s cieľom plodenia a spojenia jednoty. Hriechom je vyhľadávanie pohlavnej rozkoše pre ňu samu. Manželský sexuálny život má dva ciele: spojivý (upevňovanie manželstva, dobro manželov) a plodivý (plodenie potomstva). Samotným smilstvom nazývame spojenie muža a ženy pred uzatvorením manželstva. Prostitúcia, pornografia, znásilnenie sú porušením šiesteho prikázania. Proti plodnosti manželstva, ktorý je jedným z cieľov je antikoncepcia. Boh dal človeku prirodzené prostriedky na reguláciu tehotnosti. Žena má cyklus s plodnými a neplodnými dňami. Vážnym prestúpením prikázania je manželská nevera a rozvod.

Naše telo je krásny chrám Ducha Svätého. Je Božím dielom. Čistota a cudnosť ho chránia, aby dorástlo v dospelého človeka. Kto sa nenaučí ovládať, je slaboch.

Spytovanie svedomia

Usiloval som sa žiť čisto ako Božie dieťa? Krotím svoju zvedavosť v pohľadoch, počúvaní a čítaní?

Mal som záľubu v nečistých myšlienkach, predstavách? Podnecoval som také myšlienky počúvaním zlých rečí, zlými knihami, filmami alebo skutkami?

Nemyslel som alebo nehovoril som necudne? Nehovoril som neslušné vtipy? Nepočúval som nečisté reči? Nepozeral som necudné obrázky v časopisoch, na internete? Nečítal som také knihy? Nepozeral som sa na také filmy v televízii? Nerobil som necudné veci? Nenavádzal som niekoho na také veci? Vedel som odmietnuť pozerat' na nemravný film i keby ma na to navádzali kamaráti?

7. prikázanie

Nepokradneš

Človek má právo na súkromné vlastníctvo. Ostatní to musia rešpektovať. Človek nemá právo siahnúť na cudziu vec, ktorá mu nepatrí. Nemôže si neoprávnene prisvojiť niečo, čo nie je jeho, teda ukradnúť mu to. Patrí sem aj spravodlivá mzda zo strany zamestnávateľov, vyplácanie miezd. Tiež štát je zodpovedný za blaho občanov. Medzi národmi má panovať solidarita. Máme robiť dobročinné skutky a pomôcť iným, ak sú v núdzi.

Spytovanie svedomia

Týmto prikázanim je zakázané **zničiť, poškodiť alebo odcudziť** niečo, čo patrí inému, alebo spoločnosti.

O veľkosti hriechu pri krádeži rozhodujú: **výška poškodenia a nevôľa poškodeného** (ak vec bola pre majiteľa veľmi cenná – napr. spomienka na matku, vzácna kniha, ...).

Proti tomuto prikázaniu možno hrešiť aj **nepoctivosťou** v práci.

Kupovať zbytočnosti je takisto krivdou voči tým, ktorí nemajú potrebné veci, lebo to, čo mám, nepatrí len mne. Nadbytok patrí núdzným a chudobným.

Škodú sme vždy povinní nahradiť!

Zaobchádzal som šetrne so svojimi vecami? Nepoškodil som cudzí alebo verejný majetok? Nekradol som? Vrátil som, alebo nahradil som ukradnutú vec? Ponechal som si nájdené veci? Nebol som lakomý? Neutrácal som peniaze na zbytočnosti? Plnil som si dobre povinnosti? Učil som sa svedomite? Nebol som lenivý? Bol som neporiadny vo svojich veciach? Prijal som ukradnutú vec? Nezničil som naschvál kamarátovi, či spolužiakovi jeho pomôcku, alebo hračku? Neničím svoje pomôcky? Neničím v škole knihy, lavice, nepíšem po stenách? Vrátil som požičanú vec? Vrátil som peniaze, keď mi v obchode vydali viac?

8. prikázanie

Nepreriekneš krivého svedectva proti blížnemu svojmu

Pravda je to, čo máme hovoriť. Nemožno o druhých zle hovoriť, osočovať ich, odsudzovať, posudzovať, hovoriť klamstvá a poškodzovať ich dobré meno a česť. Ak človek oklame, má to napraviť. Nemožno krivo svedčiť.

Spytovanie svedomia

Toto prikázanie **chráni česť** našu i česť blížneho. Zakazuje všetko, čo túto dôveru k človeku ničí.

Bezdôvodne **podozrievam** iných? **Ohováram**? To je **bezdôvodne** rozprávať o skutočných chybách blížneho **Osočujem**? To znamená **šíriť nepravdivosti** o blížnom. Som povinný to odvolať. **Prezradil som** zverené, alebo úradné tajomstvo a ublížil som tak na majetku alebo cti blížnemu? **Oklamal som** niekoho?

Neklamal som zo strachu pred trestom, z vyvyšovania sa nad iných? Nevymýšľal som chyby na iných? Nepretvaroval som sa? Nevyzradil som zverené tajomstvo?

Dodržel som čo som sľúbil? Žaloval som na niekoho? Hovoril som o chybách iných svojim kamarátom? Nežiarlim na kamarátov? Nepovažoval som iných za hlúpych? Nesvedčil som nepravdivo voči iným? Neželal som niekomu chorobu alebo iné nešťastie? Priznal som sa k zlému skutku?

9. prikázanie

Nepožiadaš manželku blížneho svojho

Kresťan sa má vyvarovať nezriadenosti a má si zachovať čisté srdce a myseľ, vedieť sa ovládať. Prikázanie zakazuje telesnú žiadostivosť.

Spytovanie svedomia

Nemyslel som alebo nehovoril som necudne? Nebol som zlostný, panovačný, trúfalý? Nebol som ješitný, márnomyseľný, nafúkaný? Nestaval som sa vždy do stredu a nebral ohľad na iných? Nerozsieval som nesvár, nepokoj doma, v rodine? Nepohnevali sa kvôli mne rodičia? Nezakladal som si veľmi na svojich výkonoch, schopnostiach, na svojej kráse? Preto som bol nedotklivý, vypínavý, ľahko som sa urazil? Po neúspechoch som bol smutný a malomyseľný?

10. prikázanie

Nepožiadaš majetok blížneho svojho ani ničoho, čo jeho je

Človek sa previňuje proti prikázaniu chamtivosťou a závisťou, keď druhým nepraje to, čo majú, závidí im to. Závisť patrí medzi sedem hlavných hriechov. Nezriadená túžba po bohatstve, lakomstvo, spôsobuje prestúpenie tohto prikázania.

Spytovanie svedomia

Týmto prikázáním je zakázané **zničiť, poškodiť alebo odcudziť** niečo, čo patrí inému, alebo spoločnosti.

Proti tomuto prikázaniu možno hrešiť aj **nepoctivosťou** v práci.

Kupovať zbytočnosti je takisto krivdou voči tým, ktorí nemajú potrebné veci, lebo to, čo mám, nepatrí len mne. Nadbytok patrí núdzným a chudobným.

Škodou sme vždy povinní nahradiť!

Nebol som lakomý? Nebol som lenivý? Neničím v škole knihy, lavice, nepíšem po stenách? Neničil som verejný majetok? Nerobil som neporiadok na ulici, vo verejných priestoroch? Nezávidel som spolužiakovi napr. keď dostal lepšiu známku ako ja, keď mal novú vec, keď mal krajšiu, lepšiu vec ako ja? Chcem mať vždy všetko, čo majú ostatní, aj keď to nepotrebujem?